

Ірина ПАРКУЛАБ
слухач магістратури
Інститут економіки та управління
у нафтогазовому комплексі
Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу

СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Не викликає сумніву, що місце та роль господарської діяльності суб'єктів господарювання в соціальному поступі громади і суспільства є досить істотними. Передумовою відповідного рівня соціального становища населення регіону чи країни є ефективна діяльність підприємств. Функціонування суб'єктів господарювання в Україні регламентується нормативно-правовими актами. Законодавчу, нормативно-правову основу соціальних аспектів господарської діяльності підприємств в Україні, як і в інших країнах світу, визначають правові документи, які умовно можна згрупувати у п'ять груп відповідно до суб'єктів їх видання [1]:

1) регламентуючі, дорадчі документи світового співтовариства (акти, декларації, пакти, конвенції, рекомендації, резолюції ООН, МОП, ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ та ін.);

2) внутрішньодержавні юридичні акти (Конституція України, закони України, укази, розпорядження Президента України, постанови уряду України, накази, рішення колегій та інструкції міністерств та інших центральних органів виконавчої влади України та ін.);

3) документи суб'єктів України, які забезпечують реалізацію законів на своїй території, виконання регіональних законоположень, виконання республіканських (Автономна Республіка Крим) нормативних законоположень з правом законодавчої ініціативи;

4) документи муніципальних утворень (міські і сільські райони, мікрорайони);

5) рішення, накази, розпорядження безпосередньо закладів та організацій.

Законодавство України становить певну базу соціальних аспектів господарської діяльності, забезпечує правовий статус, створює правові умови для ефективного регулювання системи соціального захисту, соціальної допомоги і соціальної підтримки населення.

Господарська діяльність надає підприємству можливість отримати прибутки, які з одного боку, в процесі розподілу є джерелом формування бюджетів усіх рівнів та позабюджетних фондів, а з іншого стимулюють соціальне зростання. На соціальну політику суспільства впливає орієнтація в межах підприємства на вирішення соціальних проблем. Підприємство, як суб'єкт господарювання, у процесі свого функціонування характеризується, насамперед, потенційною можливістю виробляти певні види продукції чи послуг, що передбачає створення чи збереження робочих місць. Збільшення чи збереження певної кількості робочих місць дає можливість для вирішення низки соціальних проблем. Зростання чисельності зайнятих людей працездатного віку є практично збільшенням числа громадян, які самі забезпечують свої потреби за рахунок продуктивної праці, а, відтак, зменшують тиск на відповідні видаткові статті Державного та місцевих бюджетних і позабюджетних фондів. Також, через сплату більших сум податків і платежів до пенсійних фондів зростають доходи бюджетних та позабюджетних фондів, що служать джерелом фінансування багатьох соціальних та економічних програм уряду та органів місцевого самоврядування [2].

Соціальні програми, що реалізуються на різних рівнях – загальнодержавному, регіональному, місцевому – мають на меті підвищення рівня соціального розвитку, досягнення цілей соціальної політики, в кінцевому підсумку покращання життєвого рівня кожного громадянина держави. Необхідність реалізації соціальних заходів визнана в усіх країнах. Проте їх характер, склад, способи проведення визначаються конкретними умовами. Одним з головних аспектів проведення соціальної політики є фінансування [3]. Різні за своїм

економічним розвитком країни вирішують фінансову проблему по-своєму, з урахуванням особливостей національних економік.

Процес оцінювання соціальних аспектів господарської діяльності суб'єктів господарювання потребує розроблення рекомендацій щодо мотивації позитивних змін у їх соціальному середовищі. Всебічний підхід до оцінювання передбачає визначення впливу на людей, що беруть участь у функціонуванні підприємства, користуються результатами його діяльності, одержують відповідні вигоди, на виробників, постачальників та інших учасників ринку. Часто нівелювання соціальних аспектів призводить до краху, оскільки вони вступають у суперечність з традиційними цінностями, не береться до уваги соціальна організація людей, їх стимулювання.

При комплексному підході до оцінювання соціальних аспектів і їх ефективності у системі управління персоналом можливі наступні варіанти домінант: економічна ефективність розглядається як головний напрямок, а соціальна ефективність – як обмеження; економічна і соціальна ефективність враховуються в єдності, розраховується узагальнюючий показник економічної та соціальної ефективності, але такий показник носитиме умовний характер.

В умовах постіндустріального суспільства зростає соціальна відповідальність бізнесу. В процесі еволюції концепцій корпоративної соціальної відповідальності сформувалися три основні інтерпретації [4].

Перша (класичний підхід) підкреслює, що єдина відповідальність бізнесу – збільшення прибутку акціонерів без порушення законів. Прихильником цієї концепції є американський економіст, Нобелівський лауреат М. Фрідман, докладно виклав свої погляди у статті «Соціальна відповідальність бізнесу – робити гроші». Цю концепцію прийнято характеризувати як концепцію «корпоративного егоїзму».

Друга концепція, прямо протилежна позиції М. Фрідмана, розроблена Комітетом економічного розвитку. Вона отримала назву «теорії корпоративного альтруїзму». Суть її в тому, що бізнес повинен піклуватися не тільки про прибуток, але і робити максимальний внесок у вирішення суспільних проблем, підвищуючи якість життя людей і забезпечуючи збереження навколишнього середовища.

Третя концепція може бути охарактеризована як теорія «розумного егоїзму». Прихильники цієї концепції закликають не тільки «робити хороший бізнес», але і за рахунок прибутку відраховувати кошти на соціальні та благодійні програми. Ці витрати хоча і скорочують поточний прибуток, у довгостроковій перспективі створюватимуть сприятливе соціальне оточення, а отже, забезпечать стійкий прибуток у майбутньому.

Аналіз соціальних аспектів не обмежується оцінкою можливості функціонування підприємства в певному соціальному середовищі, адаптації до нього. Межі аналізу набагато ширші, оскільки слід з'ясувати, чи зможе господарська діяльність підприємства сприяти соціальному розвитку суспільства. Оцінювання соціальних аспектів господарської діяльності підприємства характеризується якісною складовою. Проведення аналізу соціальних аспектів ускладнене неможливістю кількісної характеристики багатьох соціальних змін і результатів.

Сьогодні Україна проходить важливий період щодо підвищення соціального, економічного та демократичного рівня життя до такого, який визначений Європейськими стандартами. Досягнення високих фінансових результатів та соціального ефекту в процесі управління господарською діяльністю підприємств – це не дві різні цілі, які суперечать одна одній, а є взаємопов'язані та взаємодоповнюючі. Результат досягнення соціального ефекту в процесі управління діяльністю характеризує рівень соціальної відповідальності бізнесу, як морально-етичну відповідальність компаній за рівень якості виробленої продукції, надання послуг (виконання робіт), а також створення гармонійного середовища для відносин між працівниками, партнерами, споживачами та суспільством і державою загалом у вирішенні соціальних проблем.

Література

1. Агарков О.А. Технології соціальної роботи [Текст] : навч. посіб. / О. А. Агарков (керівник авт. кол.), О.О. Яременко, О.М. Балакірєва, Т.В. Бондар, О.М. Дікова-Фаворська та ін. – Запоріжжя : Просвіта, 2013. – 584 с.
2. Плугатор І.Я. Соціальні аспекти інноваційного розвитку підприємства//Науковий вісник національного лісотехнічного університету України. – Львів. – 2008, вип.8. – С.208-212
3. Юринець В.Є. Теоретико-ігрова оцінка тенденцій соціально-економічного розвитку держави// Вісник Львів. ун-ту. Сер. економ. – Львів: Львів. НУ ім. Івана Франка. – 2005, вип. 34. – С. 41-47.
4. Соціальна відповідальність : навч. посіб. / Н. В. Шандова, Г. В. Жосан; Херсон. нац. техн. ун-т. - Херсон : Вишемирський В.С., 2015. - 306 с.

Світлана РУСИНКА

слухач магістратури

Тернопільський національний економічний університет

Наталія ВАСИЛЕЧКО

слухач магістратури

Тернопільський національний економічний університет

**ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ СУЧАСНОГО
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА**

Виробництво сільськогосподарської продукції відноситься до однієї із пріоритетних сфер господарської діяльності. Використовуючи земельні, водні, рослинні, тваринні й енергетичні ресурси, населення забезпечує себе, в першу чергу, продуктами харчування, разом з тим справляє на природу більший вплив, ніж у будь-якій іншій сфері.

Сучасний рівень розвитку науково-технічного прогресу відкриває значні перспективи для розвитку всіх секторів економіки, а особливо – для аграрного, який є стратегічним для людства. Однак при цьому відбувається конфлікт інтересів «людина – природа», який не враховує законів глобальної екологічної системи [3]. Це вже призводить до невірних порушень в екосистемі, що загрожує існуванню людства взагалі. Отже, визначення екологічних проблем, що виникають через використання традиційних технологій у сільському господарстві, вимагає детального дослідження.

В останні десятиліття інтенсифікація землеробства призвела до деяких негативних наслідків. Через надмірне застосування в розвинених країнах синтетичних засобів хімізації все більше стало відчуватися небезпечне забруднення навколишнього середовища. Крім погіршення життєвих умов, це веде до істотного збільшення витрат на медицину і заходів з охорони та реабілітації природи. У світі все більше число експертів доводять недоцільність надмірної хімізації.

Ставлення людини до природи нині набуває такого ж морального значення, як і ставлення людини до людини. Можна заперечувати твердження, що розлад людини з природою починається з сільського господарства (маючи на увазі «внесок» промисловості і транспорту в руйнування біосфери), однак не можна не визнати і те, що дедалі більші масштаби ерозії ґрунту, зменшення видового різноманіття фауни і флори, уніфікація агроландшафтів, забруднення навколишнього середовища пестицидами, нітратами, важкими металами, безпосередньо пов'язані саме із сільськогосподарською діяльністю. Зазначені процеси не тільки порушують екологічну рівновагу біосфери, а й істотно знижують продукційний потенціал самих сільськогосподарських угідь [1].

Парадоксальність ситуації, в сільському господарстві полягає в тому, що галузь, що базується на використанні екологічно безпечної і практично невичерпної енергії Сонця